

Focus PO 1-2

Analyse doelen Jonge Kind
Groep 1-2 (fase 1)

Februari 2022

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2022 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: <http://jongekind.slo.nl>

E-mail: primaironderwijs@slo.nl

Inleiding

Aanbodsdoelen Jonge Kind

Op verzoek van het ministerie van OCW heeft SLO inhoudskaarten met aanbodsdoelen voor het jonge kind ontwikkeld. Ze brengen in kaart waaraan met jonge kinderen gewerkt kan worden, in de voorschoolse periode en in de eerste jaren van de basisschool. De aanbodsdoelen geven een richting waarin kinderen onderwerpen verkennen en ermee leren omgaan. Ze zijn samengesteld door SLO-specialisten op de verschillende leergebieden in samenwerking met experts en voorgelegd aan het onderwijsveld.

De inhoudskaarten met aanbodsdoelen Jonge Kind helpen pedagogisch medewerkers en leerkrachten om te komen tot een beredeneerd aanbod voor alle ontwikkelingsgebieden. Het doel is het inhoudelijk repertoire van de professionals te vergroten en versterken om zo een kwalitatief hoog aanbod aan jonge kinderen te bieden.

Volgsystemen Jonge Kind

Om de ontwikkeling van peuters en kleuters te volgen, te stimuleren en te registreren zijn er diverse kindvolgsystemen op de markt. Deze volgsystemen kunnen pedagogisch medewerkers en leerkrachten helpen bij het maken van inhoudelijk verantwoorde keuzes in het aanbod aan het jonge kind. Een aanbod dat zowel passend is voor kinderen met een achterstand als voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong.

Analyses van volgsystemen Jonge Kind

Sinds 2013 analyseert SLO in hoeverre de aanbodsdoelen vóórkomen in (veel gebruikte) volgsystemen Jonge Kind. Dit ook in opdracht van het ministerie van OCW. Bij deze analyses richt SLO zich op de doelen voor taal, rekenen-wiskunde, sociaal-emotioneel en bewegingsonderwijs zoals die op de inhoudskaarten staan beschreven. SLO wil met de analyse een objectief beeld geven. Daarom wordt elk volgsysteem steeds door meerdere analisten met een onderwijsachtergrond bekeken, voordat wordt bepaald of een doel aanwezig, niet aanwezig of deels aanwezig is. Dat betekent overigens niet dat een volgsysteem niet voldoet als doelen ontbreken: er kan door de uitgever bewust voor gekozen zijn om bepaalde doelen wel of niet op te nemen (zie reactie uitgever).

Analyserapportage per volgsysteem Jonge Kind

De analyserapportage vermeldt welke SLO-doelen Jonge kind wel en niet in beeld gebracht worden door het volgsysteem en kan daarmee behulpzaam zijn voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten bij het kiezen van een volgsysteem dat past bij de eigen situatie.

Iedere rapportage bestaat uit drie delen. In het eerste deel geeft de uitgever een reactie op de uitgevoerde analyse en op de rapportage van de analyse. Het tweede deel is een objectieve beschrijving van het volgsysteem. In het derde deel worden de analyseresultaten in tabelvorm weergegeven met een eventuele toelichting op de analyseresultaten.

Alle analyserapportages worden op dezelfde wijze weergegeven en worden gepresenteerd op de website Jonge Kind van SLO (<http://jongekind.slo.nl>).

DEEL 1: Focus PO 1-2 - kleuters

Reactie van de uitgever

Hier bieden we de uitgever de mogelijkheid om een reactie te geven op de uitgevoerde analyse(s) en op de rapportage van de analyse(s).

Taal	Focus PO 1-2 richt zich vooral op observeerbare doelen. Doelen als kennismaken met en ervaren zitten bij ons in het beredeneerde aanbod en dit wordt niet bij de leerlingen gescoord
Rekenen-wiskunde	Focus PO 1-2 richt zich vooral op observeerbare doelen. Doelen zoals verkennen en redeneren over zitten bij ons in het beredeneerde aanbod en dit wordt niet bij alle subdomeinen gescoord.
Sociaal-emotionele ontwikkeling	Sociaal emotioneel leren als basis (SEL) is al basis gebruikt voor het formuleren van de gedragsdoelen. Dit is vormgegeven vanuit de ik, jij, en wij competenties. Daarnaast zijn de doelen behorende bij executieve functies en spel toegevoegd.
Bewegingsonderwijs	Focus PO 1-2 bevat de meest cruciale doelen op het gebied van fijne en grove motoriek. Zo krijg je zicht op de mijlpalen van het bewegen bij jonge kinderen.

DEEL 2: Focus PO 1-2 - kleuters

Beschrijving

Titel	<i>Focus PO 1-2</i>
Auteur(s)	Ynte Essers en Wijnand Gijzen
Uitgever	Focus Onderwijs
Jaar van uitgave	2021
Doelgroep	Groep 1-2 primair onderwijs
Samenstelling van het volgsysteem	<p>Focus PO 1-2 is een online expertsysteem dat scholen ondersteunt in het volgen van de leerlingen en het plannen van een beredeneerd aanbod. Dit aanbod bestaat uit twee onderdelen: een regulier aanbod en een thematisch aanbod.</p> <p>Het reguliere aanbod bestaat uit drie onderdelen: regels en routines, de speelwerkomgeving en buitenspelen en gym en omvat leerdoelen waar altijd aan gewerkt kan worden. Het thematische aanbod is een tijdelijke verrijking, naast het doorgaande reguliere aanbod, in een betekenisvolle context.</p>
Doorgaande lijn	Er is ook een versie van Focus PO beschikbaar waarmee je leerlingen van groep 1 tot en met 8 kunt volgen. Daarbij worden de doelen die eind groep 2 door leerlingen nog niet worden beheerst zichtbaar voor groep 3 maar ook de plusdoelen die aansluiten bij de leerstof in groep 3 worden getoond.
Geanalyseerde onderdelen	Voor de analyse is gebruik gemaakt van het digitale systeem en zijn de onderdelen leerdoelendossier en beredeneerd aanbod bekeken op de aanwezige leerdoelen. In het leerdoelendossier staan alle doelen en daar actualiseer je ook alle doelen.
Uitgangspunten en doelstellingen van het volgsysteem	Het hart van de software van Focus PO bestaat uit een set doorlopende leerlijnen die zijn opgebouwd uit cruciale leerdoelen. Doelstelling van Focus PO 1-2 is "De natuurlijke wijze van leren verbinden met de leerdoelen die aansluiten bij de start in groep 3."
Korte beschrijving van visie op het jonge kind zoals aangegeven in het volgsysteem	"Een kleuter leert, gedreven door zijn nieuwsgierigheid, al spelend en handelend in allerlei situaties die voor hem betekenisvol zijn. De didactische uitdaging waar je als leerkracht elke dag voor staat is om deze natuurlijke wijze van leren te

	verbinden met de leerdoelen die aansluiten bij de start in groep 3.”
Inhoud	<p>“Focus PO heeft de leerlijnen (basis en plus) samengesteld aan de hand van documenten van onder andere de Stichting Leerplanontwikkeling, expertraadplegingen en een brede en diepe kennisbasis die het gehele onderwijsveld in Nederland omspannt. Het systeem is gebaseerd op de onderwijskundige uitgangspunten van Groeibewust kleuteronderwijs en Opbrengstgericht Passend Onderwijs.”</p> <p>Cruciale doelen zijn essentiële leerinhouden die noodzakelijk zijn voor een goede start in groep 3.</p>
Aspecten taalontwikkeling	<p>Bij taal worden de volgende subdomeinen onderscheiden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe 2. Gesprekken voeren 3. Leesplezier en motivatie 4. Luisteren 5. Oriëntatie op geschreven taal 6. Oriëntatie op verhaal en tekst en voorbereidend lezen 7. Spreken 8. Voorbereidend schrijven 9. Woordenschat en woordgebruik
Aspecten rekenontwikkeling	<p>Bij rekenen worden de volgende subdomeinen onderscheiden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Omgaan met de telrij 2. Omgaan met getallen 3. Omgaan met hoeveelheden 4. Optellen, aftrekken en verdelen 5. Lengte, omtrek en oppervlakte 6. Inhoud 7. Gewicht 8. Tijd 9. Geld 10. Oriënteren en lokaliseren 11. Construeren 12. Opereren met vormen en figuren 13. Verbanden 14. Verhoudingen
Aspecten sociaal-emotionele ontwikkeling	<p>In Focus PO 1-2 worden binnen het onderdeel Gedrag de volgende subdomeinen onderscheiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zelfbesef (kennis)

	<ul style="list-style-type: none"> • Emotionele controle (toepassing) • Executieve functies (toepassing) • Besef van de ander (kennis) • Omgaan met anderen (toepassing) • Besef van waarden en normen (toepassing) • Omgaan met waarden en normen (toepassing) • Spel <p>Een groot aantal van deze domeinen heeft betrekking op de sociaal emotionele ontwikkeling.</p>
Aspecten bewegingsonderwijs	<p>Bij de ontwikkeling van de motoriek worden zowel de grove als fijne motoriek onderscheiden, middels de volgende subdomeinen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Evenwicht 2. Wendbaarheid en snelheid 3. Balvaardigheden 4. Coördinatie 5. Handvaardigheid 6. Schrijfvaardigheid
Werkwijze	<p>Binnen Focus PO 1-2 worden in de online omgeving drie onderdelen onderscheiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een beredeneerd aanbod. Hierin kunnen de cruciale leerdoelen gekoppeld worden aan het reguliere aanbod en kunnen thema's worden aangemaakt (thematisch aanbod). • een statusoverzicht. Via een stappenplan worden de thema's gepland. Op basis van de gekozen subdomeinen van een thema wordt een leerling gekoppeld aan de leerdoelen in zijn zone van de naaste ontwikkeling (z-doel). Vervolgens groepeerde het systeem de leerlingen die dezelfde onderwijsbehoefte hebben. Dit resulteert in een overzicht van thema's en een overzicht van de te actualiseren leerdoelen (z-doelen). • een leerdoelendossier. Hierin kan de beheersing van een doel per leerling ingevoerd (en geactualiseerd) worden. <p>Bij het reguliere aanbod kan bijvoorbeeld het doel 'Ik kan een spelletje aan een ander uitleggen' terugkomen in de spelwerkomgeving of in buitenspelen & gym. Dit kun je in het systeem koppelen. Onder het teksticoon kun je (kort) beschrijven welke materialen, activiteiten of begeleiding betrekking hebben op het realiseren van het leerdoel. Bijvoorbeeld: 'In de begeleidingsronde regelmatig leerlingen vragen om aan mij of een andere leerling uitleggen hoe het materiaal of spel werkt dat ze uit de keuzekast hebben gekozen'.</p>

	<p>Cruciale leerdoelen komen ook terug in het thematische aanbod. Bij het uitwerken van een thema in het systeem koppel je subdomeinen met leerdoelen van taal en rekenen aan een thema. Per leerdoel kun je vervolgens onder het teksticoon beschrijven welke (bij het thema passende) lesactiviteiten en materialen voor directe- en spelinstructie/begeleiding je daarvoor inzet.</p> <p>Leerlingen worden ingeschat op hun leermogelijkheden en op basis van het beheersingsniveau van een doel in zonegroepen geplaatst. Voor een zonegroep kunnen specifieke activiteiten ingevoerd worden, waarmee het leerdoel gestimuleerd kan worden.</p> <p>Binnen Focus PO 1-2 kan een leerlingrapport samengesteld worden. Hierin wordt de groei van de leerlingen op de leerdoelen getoond. Er komen ook overzichten beschikbaar op school- en groepsniveau waarin de ontwikkeling van alle leerlingen zichtbaar wordt. Deze overzichten worden gebruikt om het kleuteronderwijs in de school te continueren of eventueel aan te passen.</p>
Aanwijzingen voor registratie	<p>Vooraf wordt gepland welke subdomeinen van taal en rekenen in het aanbod van een periode voorkomen. Het systeem geeft aan, welke leerdoelen behorende bij een subdomein vervolgens geactualiseerd moeten worden. In het leerdoelendossier kan vervolgens per leerling aangegeven worden of een doel niet (leeg bolletje) wordt beheerst, eerste stappen gezet zijn (1/3 bolletje), vordert gestaag (2/3 gevuld bolletje) of geheel (vol bolletje) beheerst wordt. Door verschillende keren op het bolletje te klikken of tegelijkertijd meerdere leerlingen te selecteren wordt het gevuld.</p>
Aanwijzingen voor hulp bij gesignaleerde problemen	<p>Niet aanwezig. De uitgever geeft aan dat er aanvullende informatie per doel wordt toegevoegd (Wat betekent een doel? Wat wil je dan observeren? en hoe ziet de ontwikkeling in de 4 stappen eruit?). Bij het interventieonderdeel kan voor leerlingen met een trage leergroei een aanvullend aanbod binnen een thema worden gepland.</p>
Opmerkingen	-

DEEL 3: Focus PO - kleuters

Tabel met analyseresultaten op SLO-doelen

Legenda:		
■	=	aanwezig
▣	=	gedeeltelijk aanwezig
□	=	niet aanwezig
n.v.t.	=	niet van toepassing
*	=	Een deel van de inhoud(en)/doelen komen voor in toelichtende teksten die op het moment van analyse nog niet in het systeem zelf terug te vinden waren, maar die ons door de uitgever apart zijn toegestuurd.

Taal

(INHOUDSKAART SEPTEMBER 2021)

Mondelinge taalvaardigheid		
Woordenschat en woordgebruik	uitbreiden van de receptieve woordenschat	■
	uitbreiden van de productieve woordenschat	■
	passende woorden gebruiken voor concrete zaken/schoolse omgang en onbekende woorden omschrijven (met woorden labelen van personen, dingen en plaatsen)	■
	verschillende en nieuwe woorden kiezen en gebruiken (betekenisuitbreiding, semantiek)	■
	(nieuwe) woorden vormen (morfologie)	■
Luisteren	luisteren naar en begrijpen van uitleg over activiteiten en taken	■
	luisteren naar en begrijpen van instructies	■
	luisteren naar en begrijpen van prentenboeken, verhalen, liedjes, gedichten, (toneel)voorstellingen, belevenissen van volwassene of kind, informatie over concrete onderwerpen.	■*
	luisteren naar en begrijpen van de mening van anderen	■

	luisteren en begrijpen van gesproken tekst op radio, tv en internet.	■*
	interpreteren van wat wordt verteld (relateren aan eigen kennis en ervaring; betekenis afleiden uit intonatie en stemgebruik)	■
	benoemen van thema/onderwerp van gesproken tekst	■
	herkennen van persoon, plaats, gebeurtenis in gesproken tekst	■
	precies luisteren, ook door (met hulp) stellen van begripsvragen (inzetten van luisterstrategieën)	□
	samenvatten van wat wordt verteld	■
	(met hulp) vormen van eigen mening over (een inhoudselement van) een gesproken tekst (evalueren)	■
<p>Toelichting</p> <ul style="list-style-type: none"> 'Precies luisteren,...' is gedeeltelijk gescoord omdat het niet gaat om het inzetten van luisterstrategieën, maar wel om kunnen stellen van begripsvragen. 		
Spreeken	vertellen voor een vertrouwd publiek (een monoloog houden):	■
	– uitleg geven	
	– vertellen of navertellen van een verhaal	
	– vertellen over een gebeurtenis of eigen ervaring	
	vloeiend en verstaanbaar praten zoals klinkers en medeklinkers verstaanbaar uitspreken en gebruiken van eenvoudige intonatie	■
	klanken vormen met het Nederlandse klanksysteem (fonologie)	■
	zinnen vormen (syntaxis)	■
	gebruiken van gebaren en mimiek om boodschappen te ondersteunen	■
blijven bij het gekozen onderwerp	■	
gebruiken van eenvoudige signaalwoorden voor samenhang in een verhaal	■	
waarnemen van signalen van bekende luisteraars	■*	

	reageren op signalen van bekende luisteraars en aanpassen van de inhoud aan de groep	■*
	(met) hulp herkennen van en afstemmen op het publiek	■*
	(met) hulp herkennen van en afstemmen op spreekdoel	■*
Toelichting -		
Gesprekken voeren	deelnemen aan geplande en ongeplande gesprekken: – om informatie uit te wisselen – voor discussie en overleg	■
	reageren op elkaar, vragen stellen en beantwoorden	■
	kennismaken met verschillende gesprekssoorten (dialoog, discussie, kringgesprek)	☐
	ervaren van verschillende gespreksdoelen	☐
	kennismaken met en gebruiken van elementaire gespreksregels	■
	oriënteren op een gespreksonderwerp	■*
	vasthouden en blijven bij het gespreksonderwerp	■
	bewust worden van verschillen tussen gesprekspartners en van omgangstaal (zoals reacties van anderen en non-verbale reacties van anderen en van gebaren en mimiek om gespreksbijdragen te ondersteunen)	■*
	(met hulp) kiezen en productief gebruiken van (nieuwe) woorden tijdens gesprekken	■
	(met hulp) reflecteren op eigen bijdrage aan het gesprek	■
Toelichting -		

Taalbeschouwing		
	gesprekken voeren over taal en taalgebruik	■
	reflecteren op taal	■
	verbeteren van taalgebruik	☐
Toelichting		
-		

Lezen		
Leesplezier	ontwikkelen van leesplezier vanuit een rijke leesomgeving	☐
	plezier tonen in voorlezen en boeken (leesbeleving)	☐
	plezier hebben in zelf (kunnen) lezen en zelf (kunnen) voorlezen	☐
	meeleven met personages in een op de leeftijd afgestemd boek	■
	ervaren van verschillende emoties in een verhaal	■
	uitten van gevoelens/mening over een voorgelezen verhaal of rijmpje	■
	zich inleven in alledaagse onderwerpen (aansluiten bij de leefwereld en bij onderwerpen die verder afstaan van het kind)	■
Toelichting		
-		

Fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	spelen met klanken (fonemen) en symbolen, woorden verklanken	■
	ontdekken van het alfabetisch principe (in een speelse context)	■
	deelnemen aan woord- en klankspelletjes	■*
	ontdekken dat letters met klanken corresponderen	■
	herkennen en gebruiken van rijmwoorden	■
	ontdekken van de structuur van taal (tekst, zin, woord)	■
Toelichting -		
Oriëntatie op verhaal en tekst	ontwikkelen van kennis over de functies van lezen	■
	kennismaken met verhalende teksten, vooral expressief	■
	kennismaken met poëzie, simpele rijmpjes, versjes en liedjes die vooral vormvast zijn	□
	kennismaken met informatieve teksten	■
	kennismaken met instructieve teksten	■
	kennismaken met betogende teksten	■
	herkennen en onderscheiden van fantasieverhalen en realistische verhalen (fictie en non-fictie)	■*
	naspelen of navertellen van een voorgelezen verhaal (met of zonder illustraties)	■
	onderscheiden van de hoofdcomponenten van een verhaal (wie, wat, waar, wanneer) (bijvoorbeeld met behulp van picto's)	■
	afleiden van de betekenis van (onbekende) woorden met behulp van de kافت and afbeeldingen bij de tekst	■*
Toelichting <ul style="list-style-type: none"> 'Kennismaken met poëzie, simpele rijmpjes, versjes en liedjes die vooral vormvast zijn' is gedeeltelijk gescoord omdat er niet expliciet vermeld wordt dat het om vormvaste rijmpjes, versjes gaat. 		

Schrijven		
Oriëntatie op geschreven taal	ontwikkelen van kennis van de functies van schrijven	■
	benoemen van het verschil tussen gesproken taal en geschreven taal	■
	ontdekken van het verschil tussen 'schrijven' en 'lezen'	■
	achterhalen van de betekenis van geschreven taal	■*
Toelichting -		
Vorbereidend schrijven	spelen met lettertekens (benoemen en schrijven)	■
	schrijven van woorden met grote eenheden	■
	tekenen en versieren van woorden	□
	schrijven met eigen grafische middelen (tekeningen, picto's, krabbels, symbolen)	■
	ervaring opdoen met schrijven van woorden: – losse woorden – korte (2-woords)zinnen	■
	vertellen wat gebruikte tekens in eigen schrift betekenen	■
Toelichting <ul style="list-style-type: none"> • <i>Het 'Tekenen en versieren van woorden' is gedeeltelijk gescoord omdat het wel gaat om het tekenen/gebruiken van krabbels als letters, maar niet om het versieren van woorden.</i> 		

Rekenen-wiskunde
(INHOUDSKAART DECEMBER 2019)

GETALLEN: Getalbegrip		
Telrij (tot tenminste 20)	de telrij opzeggen (akoestisch tellen), de structuur van de telrij verkennen en zo ver mogelijk tellen	■
	doortellen en terugtellen vanaf willekeurige getallen	■
	omgaan met begrippen rond de telrij zoals verder, door, terug, naast, tussenin	■
	omgaan met rangtelwoorden zoals eerste, tweede... tiende, zover als je kunt; en verkennen wanneer je die gebruikt	■
	vergelijken en ordenen van getallen in de telrij en verkennen of ze ver of dicht bij elkaar in de buurt liggen	■
	tellen met sprongen (2, 5, 10)	■
	redeneren over de telrij in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting		
-		
Hoeveelheden (tot tenminste 20)	tellen van hoeveelheden (resultatief tellen) en de regels van het tellen leren	■
	schatten van hoeveelheden	■
	vergelijken en ordenen van hoeveelheden maar ook van grotere hoeveelheden zonder precies tellen	■
	omgaan met begrippen rond hoeveelheden zoals meer/minder, meeste/minste, evenveel, weinig/veel, alles/niets, ongeveer, hoeveel	■
	handig organiseren van hoeveelheden door structureren, groeperen, op een rijtje leggen	■
	(her)kennen van getalbeelden	■
	verkort tellen	■
	representeren van hoeveelheden	■

	splitsen en samenvoegen van kleine hoeveelheden	■
	redeneren over hoeveelheden in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		
Getallen (tot tenminste 20)	herkennen, lezen en schrijven van cijfers en getallen en verkennen van grotere getallen	■
	omgaan met begrippen rond getallen zoals groter, kleiner, grootste, kleinste, gelijk	□
	oefenen met de vaste volgorde van getallen in de getallenrij	■
	vergelijken en ordenen van getallen in de getallenrij	■
	onderzoeken van getalrelaties zoals buurgetallen, groot of klein verschil	■
	verkennen van de verschillende betekenissen en functies van getallen	□
	redeneren over getallen in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		
Relaties tussen telrij, hoeveelheden en getallen (tot tenminste 20)	koppelen van telwoorden, nummers, hoeveelheden en getallen	■
	flexibel omgaan met de relatie tussen telrij, hoeveelheden en getallen	■
	nadenken over 'nul' als getal en als hoeveelheid	■

GETALLEN: Bewerkingen		
Optellen en aftrekken met hele getallen (tot tenminste 20)	handelend optellen, aftrekken en splitsen van hoeveelheden	■
	handelend omgaan met begrippen rond optellen, aftrekken en splitsen zoals erbij tellen, weghalen, erbij, nog eentje, eraf, weg, samen, over	■
	handelend optellen en aftrekken in de context van de telrij	■*
	probleemoplossen, kritisch denken en redeneren over optellen, bij elkaar tellen, aftrekken, splitsen met hoeveelheden in betekenisvolle situaties	□
Toelichting -		
Vermenigvuldigen en delen met hele getallen (tot tenminste 20)	handelend uitdelen en verdelen van hoeveelheden maar ook met grote hoeveelheden waarbij het om de handeling gaat	■
	handelend omgaan met begrippen rond delen zoals eerlijk, oneerlijk, delen, verdelen, over, evenveel	■*
	redeneren over uitdelen en verdelen van hoeveelheden in passende probleem- en conflictsituaties	□

Verhoudingen		
	verhoudingsgewijs vergelijken en ordenen (bijv. als je groter wordt, moeten je kleren ook groter zijn)	■
	verkennen van getalsmatige verhoudingen (bijv. bij een bakrecept: voor één cake zijn 2 eieren nodig, voor 2 cakes zijn ... eieren nodig)	□
	redeneren over (kwalitatieve) verhoudingen in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting		
-		

Verbanden		
	gebruiken van staafdiagrammen om hoeveelheden en informatie te ordenen en te vergelijken	■
	construeren van een beelddiagram of staafdiagram	■
	aflezen van informatie uit grafische voorstellingen (beelddiagram, staafdiagram)	■
	lezen van een betekenisvolle passende tabel zoals een dag- en weekplanning van de eigen groep	■*
Toelichting		
-		

METEN EN MEETKUNDE: Meten		
Lengte en omtrek	ontdekken en ervaren van het meten van lengte en omtrek	■
	omgaan met 'lengte' en 'omtrek' en begrippen rond lengte en omtrek	■
	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond lengte en omtrek	■

	vergelijken en ordenen op lengte en omtrek	■
	meten met informele instrumenten en maten waarmee je lengte kunt uitdrukken	■
	verkennen en meten van maten van het eigen lichaam	■
	redeneren over lengte en omtrek in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		
Oppervlakte	ontdekken en ervaren van het meten van oppervlakte	■
	omgaan met 'oppervlakte' en begrippen rond oppervlakte	■
	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond oppervlakte	■
	vergelijken en ordenen naar oppervlakte	■
Toelichting -		
Inhoud	ontdekken en ervaren van het meten van inhoud	■
	omgaan met begrippen rond inhoud	■
	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond inhoud	■
	vergelijken en ordenen op inhoud	■
	meten met informele instrumenten en maten waarmee je inhoud kunt uitdrukken (blokken, bekers, flessen)	■
	redeneren over inhouden in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		

Temperatuur	verkennen en ervaren van de begrippen warm en koud in verschillende situaties	☐
Toelichting -		
Gewicht	ontdekken en ervaren wat 'wegen' inhoudt	■
	omgaan met begrippen rond gewicht	■
	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond gewicht	■
	vergelijken en ordenen op gewicht	■
	meten met informele 'weeginstrumenten' zoals met wip, balans en handen	■
	redeneren over wegen en gewichten in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		
Tijd	omgaan met begrippen rond tijdsindeling zoals namen van de dagen van de week, delen van de dag, seizoenen en namen van de maanden	■
	omgaan met begrippen rond tijdsaanduiding	■
	omgaan met dagritme, weekritme en jaarritme en cyclische tijdsaanduidingen	■
	plaatsen van gebeurtenissen in tijdsvolgorde	■
	verkennen van diverse analoge en digitale klokken en de functie van een klok	■
	aflezen van tijd (hele uren) zowel op een analoge als een digitale klok	■
	gebruiken van eenvoudige kalenders	■*
	meten van tijd met (informele) tijdmeters	■
	redeneren over tijd in passende probleem- en conflictsituaties	■

Toelichting -		
Geld	ontdekken dat er munten en geldbiljetten zijn met verschillende waarden	■
	omgaan met begrippen rond geld	■
	verkennen van de rol van geld bij kopen, verkopen en betalen zoals met munten en met pinpas	■
	eenvoudige geldbedragen samenstellen in hele euro's	■
	redeneren over geld in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		

METEN EN MEETKUNDE: Meetkunde		
Oriënteren in de ruimte	omgaan met meetkundige begrippen	■
	onderzoeken en omschrijven van de plaats van voorwerpen in de ruimte t.o.v. van elkaar en t.o.v. jezelf	■
	werken met eenvoudige tekeningen, bouwplaten en plattegronden	■
	onderzoeken wat wel en niet zichtbaar is vanuit bepaalde standpunten	■
	onderzoeken en ontwerpen van eenvoudige 'routes'	■
	redeneren over 'oriënteren in de ruimte' in passende probleem- en conflictsituaties	☐
Toelichting -		

Construeren	omgaan met begrippen rond construeren	■
	construeren van ruimtelijke figuren met vrij en meetkundig constructiemateriaal	□
	voortzetten en zelf ontwerpen van ketting- en mozaïekpatronen	■
	nabouwen van een voorbeeld/foto/stappenplan met passend constructiemateriaal	■
	construeren met papier (vouwen, navouwen, knippen, bouwen) en op papier (patronen ontwerpen)	■
	redeneren over eenvoudige meetkundige problemen rond construeren	□
Toelichting -		
Opereren met vormen en figuren	sorteren van voorwerpen op basis van één of meer kenmerken	■
	verschillen onderzoeken en benoemen tussen driedimensionale figuren en daarbij behorende tweedimensionale figuren	■
	onderscheiden en onderzoeken van meetkundige vormen	■
	experimenteren met vormen en figuren in spiegels en spiegeleffecten	■
	spelen met licht en schaduw van vormen en figuren in zon of zaklamp	■
	redeneren over 'opereren met vormen en figuren' in passende probleem- en conflictsituaties	□
Toelichting -		

Sociaal-emotionele ontwikkeling

(INHOUDSKAART SEPTEMBER 2017)

Omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen		
Leren omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van jezelf	kennis hebben van jezelf	■
	ontwikkelen van zelfvertrouwen	□
	verschillen en overeenkomsten ervaren tussen zichzelf en anderen	■
	(her)kennen van eigen emoties en gevoelens	■
	gevoelens onder woorden brengen	■
	beheersen van eigen emoties	■
	inschatten van eigen gevoelens, gedachten en motieven	□
	bewust omgaan met eigen gevoelens, wensen, en opvattingen en deze voor anderen begrijpelijk kunnen uiten	■
	omgaan met kritiek en weigeren	□
Toelichting		
-		
Leren omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van anderen	kennis hebben van de ander	■
	(her)kennen en kunnen interpreteren van emoties en gevoelens van anderen	■
	inschatten van andermans gevoelens, gedachten, motieven	■
	ontdekken dat er verschillen in opvattingen bestaan	□
	kennen van sterke en zwakke punten van een ander	■
	ervaren dat door tegenstrijdige belangen conflicten kunnen ontstaan die je samen kunt oplossen	□

	openstaan voor gevoelens, wensen en opvattingen van anderen	■
	rekening houden met gevoelens en wensen van anderen	□

Toelichting

- *Het item 'Rekening houden met gevoelens en wensen van anderen' is gedeeltelijk gescoord omdat het in Focus PO niet expliciet gaat om rekening houden met een ander, maar wel om iemand kunnen troosten als die verdrietig is.*

Zelfstandigheid

Ontwikkelen van zelfstandigheid	jezelf handhaven binnen de eigen groep	■
	vertrouwen hebben in eigen kunnen	□
	je mening kunnen geven	■
	iemand anders om hulp vragen	■
	zelfstandig taken uitvoeren	■
	stilstaan bij wat je al kunt	□
	jezelf kunnen redden	□
	zelfstandig opruimen	■
	kunnen uitstellen van behoeften	■

Toelichting

-

Omgaan met de ander

Ontwikkelen van sociale vaardigheden en omgaan met relaties	contact zoeken met anderen	■
	vertrouwen hebben in een ander	□
	luisteren	□
	complimenten geven en krijgen	■
	spelen (met anderen)	■

	bemerken of en wanneer een ander hulp nodig heeft	■
	hulp bieden aan anderen	■
	leren van afspraken en regels	■
	verkennen en omgaan met afspraken en regels	■
	aanpassen aan nieuwe situaties	□
	bewondering tonen voor elkaars vaardigheden en mogelijkheden	■
	inzien dat thuis, op school en op straat verschillende regels nodig zijn	□
Toelichting		
-		

Werkhouding en concentratie		
Ontwikkelen van een werkhouding en concentratievermogen	gericht vragen kunnen stellen	■
	plezier hebben in de taak	□
	in staat zijn om iets af te maken	■
	doorzetten wanneer iets niet direct lukt	□
	zelfstandig opdrachten kunnen uitvoeren	□
Toelichting		
<i>'Zelfstandig opdrachten kunnen uitvoeren' is gedeeltelijk gescoord omdat het in het systeem gaat om het voltooien van een (gekozen) enkelvoudige activiteit. Dat is wat beperkter dan zoals het hier bedoeld is.</i>		

Samenwerken		
Leren samenwerken met anderen	luisteren naar elkaar	☐
	focus hebben op een gezamenlijk doel	☐
	rekening houden met elkaar	☐
	communiceren, overleggen, feedback geven en ontvangen	☐
	van elkaar leren	☐
	gemotiveerd zijn om samen te werken	☐
	bewust zijn dat jezelf en anderen, samen verantwoordelijk zijn (in het proces)	☐
	ervaren dat mensen in een groep van elkaar afhankelijk zijn en elkaar nodig hebben	☐
	je houden aan afspraken	☒
	leren organiseren	☐
Toelichting		
-		

Bewegingsonderwijs

(INHOUDSKAART JULI 2018)

Balanceren		
Balanceren	<ul style="list-style-type: none"> • gaan over een recht balanceervlak • gaan over een schuin balanceervlak • gaan over een balanceervlak met hindernissen 	☒
Rijden	<ul style="list-style-type: none"> • fietsen op tweewielers (met zijsteunen) • steppen • skateboarden: zittend 	☐
Glijden	<ul style="list-style-type: none"> • glijden op een glijbaan 	☐
Acrobatiek	<ul style="list-style-type: none"> • zitten op een zich voortbewegende onderpersoon • staan op een onderpersoon 	☐
<p>Toelichting</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Het onderdeel 'Balanceren' is gedeeltelijk gescoord omdat het in Focus PO gaat om hinkelen. Dat is balanceren op een recht balanceervlak en gaat niet over een schuin vlak of een vlak met hindernissen.</i> 		

Zwaaien		
Schommelen	<ul style="list-style-type: none"> • schommelen op schommel of touw met korte slinger 	☐
Hangend zwaaien	<ul style="list-style-type: none"> • touwzwaaien met kleine zwaai • ringzwaaien met kleine zwaai 	☐
<p>Toelichting</p> <p>-</p>		

Springen		
Vrij springen	<ul style="list-style-type: none"> • diepspringen vanuit stand • springen in een verende ondergrond 	☐
Steunspringen	<ul style="list-style-type: none"> • steunspringen zonder aanloop of met korte aanloop 	☐
Loopspringen	<ul style="list-style-type: none"> • springen in loop met meerdere sprongen 	☐

Touwtje springen	<ul style="list-style-type: none"> • springen over een naar je toe komend touw 	☐
Ver- en hoogspringen	<ul style="list-style-type: none"> • hoogspringen uit stand • verspringen met verhoogde aanloop 	☒
<p>Toelichting</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>'Ver- en hoogspringen' is gedeeltelijk gescoord omdat het niet gaat om verspringen.</i> 		

Klimmen		
Klauteren	<ul style="list-style-type: none"> • klauteren over klautervlakken met eenvoudige overstapmogelijkheden 	☒
(Touw-)klimmen	<ul style="list-style-type: none"> • naar beneden verplaatsen aan een touw met knopen 	☐
<p>Toelichting</p> <p>-</p>		

Over de kop gaan		
Duikelen	<ul style="list-style-type: none"> • voorover duikelen 	☐
Rollen	<ul style="list-style-type: none"> • naar beneden rollen op schuin vlak 	☒
<p>Toelichting</p> <p>-</p>		

Mikken		
Wegspelen	<ul style="list-style-type: none"> • hard, enigszins gericht werpen • hard, enigszins gericht rollen 	☒
Mikken	<ul style="list-style-type: none"> • werpen tegen/door een verticaal doel • werpen in horizontaal gesteld doel • rollen tegen een mikdoel 	☒
<p>Toelichting</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Het onderdeel 'Wegspelen' is gedeeltelijk gescoord omdat het niet gaat om rollen, maar alleen om gooien.</i> 		

Jongleren		
Werpen en vangen	<ul style="list-style-type: none"> • individueel werpen en vangen via de muur met grote bal (kaatsenballen) • samen een speelvoorwerp rollend overspelen 	☐
Soleren	<ul style="list-style-type: none"> • hooghouden van een speelvoorwerp (bijv. ballon) • stuiteren met een bal • rollen van een speelvoorwerp (bijv. hoepel of autoband) 	☐
Retourneren	<ul style="list-style-type: none"> • overtikken van een speelvoorwerp tussen twee spelers 	☐
Toelichting		
-		

Doelspelen		
Keeperspelen	<ul style="list-style-type: none"> • rollen of gooien met de bal op een doel en verdedigen van de eigen doelen bij eenvoudig chaosdoelenspel 	☐
Lummelspelen	<ul style="list-style-type: none"> • rollen van de bal naar een medespeler en onderscheppen van de bal bij een rollend lummelspel 	☐
Toelichting		
-		

Tikspelen		
Tikspelen	<ul style="list-style-type: none"> • weglooptikspelen naar vrij gebied • overlooptikspelen met beperkt tikgebied 	☒
Toelichting		
-		

Stoeispelen		
Stoeispelen	<ul style="list-style-type: none"> • uit balans brengen van een tegenspeler en balansverstoring voorkomen bij stoeispelen waarin een voorwerp wordt afgepakt 	■
Toelichting		
-		

Bewegen op muziek		
Bewegen n.a.v. het tempo van de muziek	<ul style="list-style-type: none"> • bewegen zoals stappen, huppelen, klappen, actuele muziek en kinderdansmuziek 	☐
Bewegen n.a.v. de frasering in de muziek	<ul style="list-style-type: none"> • inzetten en stoppen van bewegen op gezongen lied • veranderen van beweging per muzikale zin van een kort lied 	☒
Een dans uitvoeren op muziek	<ul style="list-style-type: none"> • uitvoeren van zangspel of (volks-) dans in een stilstaande of stappende kring 	☐
Toelichting		
<ul style="list-style-type: none"> • <i>'Bewegen n.a.v. frasering van de muziek' is gedeeltelijk gescoord omdat het wel gaat om het effectief starten en stoppen bij spelletjes, maar niet op muziek.</i> 		